

ЩОДО НОВІТНІХ МЕТОДІВ ВИКЛАДАННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА СТУДЕНТАМ ПРАВНИЧИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Є.О. Липницька

Вища юридична освіта в Україні знаходиться нині на порозі кардинальних змін, набуває нового змісту та змінюється відповідно до розвитку правових знань та нових суспільних потреб. Це обумовлює стратегічну мету реформування вищої освіти у напрямку створення ефективного інноваційного освітнього середовища ВНЗ через сприяння прогресивним нововведенням, упровадження новітніх технологій і методів викладання.

Відповідно до проекту Концепції вдосконалення правничої (юридичної) освіти для фахової підготовки правника відповідно до європейських стандартів вищої освіти та правничої професії, який зараз активно обговорюється громадськістю та фахівцями, в межах правничої школи має бути запроваджено високі стандарти як фахової юридичної підготовки, так і професійної етичної підготовки як передумови доступу до правничої професії. Зазначені стандарти юридичної освіти мають забезпечувати у здобувачів формування загальних та спеціальних компетентностей, основними з яких є: здатність до абстрактного, логічного, творчого та критичного мислення; навички збору та аналізу інформації; побудови юридичної аргументації; вміння працювати самостійно та у команді колег за фахом; здатність приймати неупереджені й мотивовані рішення; навички складання проектів юридичних документів тощо.

Виходячи з цього, актуальним завданням для вищих навчальних закладів, що готують правників, стає пошук новітніх технологій, форм і методів викладання, оновлення навчальних планів та програм. Впровадження в практику освіти інноваційних методів викладання правничих дисциплін, в тому числі це стосується Екологічного права як професійно-орієнтованої навчальної дисципліни, дозволяє активізувати у студентів пізнавальний інтерес до екологічної тематики, мотивувати їх на отримання нових теоретичних знань та сформувані практичні навички застосування законодавства в сфері раціонального природокористування, охорони навколишнього природного середовища та екологічної безпеки.

В даній роботі буде проаналізовано новітні методи викладання з позицій їх ефективності, дієвості та доцільності використання при вивченні нормативної навчальної дисципліни «Екологічне право» студентами правничих спеціальностей.

За ступенем самостійності та характером участі студентів в навчальному процесі методи навчання поділяються на три групи: пасивні, активні та інтерактивні.

Пасивний метод – це така форма взаємодії студентів і викладача, в якій викладач виступає основною дійовою особою, що спрямовує та керує хід заняття, а студенти виступають в ролі пасивних слухачів. Такий метод застосовується на лекціях, при виконанні самостійної роботи, контрольних робіт, тестування тощо. З точки зору сучасної педагогічної науки пасивний метод вважається найбільш неефективним, але, незважаючи на це, він дає можливість опрацювати якомога більше навчального матеріалу в обмежених часових рамках заняття.

Активні методи навчання поширені у проведенні більшості сучасних занять лекційного і семінарського типу в виші. Вони дозволяють трансформувати пасивну передачу теоретичного матеріалу в лекцію-дискусію, бінарну та проблемну лекцію, лекцію-візуалізацію, які мають чимало переваг в порівнянні з традиційною лекцією. Більшу зацікавленість серед студентів мають лекції-прес-

конференції, які дозволяють опанувати студентами дослідницькі навички та навички роботи з аудиторією, а також лекції-провокації, тобто лекції зі заздалегідь запланованими помилками з конкретної проблематики, за допомогою яких досягається більша ступінь уваги аудиторії.

Оскільки сьогодні істотно зростає творчий компонент освіти, активізується роль усіх учасників освітнього процесу, особливої актуальності набувають методи інтерактивного навчання. До таких методів проведення занять семінарського типу можна віднести діалог, дискусію, тренінг, ділову гру, мозковий штурм та інші. Саме вони дозволяють підвищити мотивацію та ефективність навчальної діяльності студентів через зацікавленість, активну діяльність на заняттях та особистісну значимість.

При вивченні екологічного права найбільшу ефективність мають такі інтерактивні методи, як Case-study (метод аналізу конкретної ситуації) – дозволяє моделювати ситуації або використовувати реальні ситуації в цілях аналізу конкретного випадку, виявлення проблем, пошуку альтернативних рішень та прийняття оптимального вирішення проблеми. Враховуючи те, що вивчення дисципліни «Екологічне право» базується на знаннях студентами цивільного, адміністративного та кримінального права, застосування вказаного методу дає можливість використовувати широкий спектр практичних (квазіпрофесійних) ситуацій, пов'язаних з правом власності на природні ресурси, правом природокористування, юридичною відповідальністю за екологічні правопорушення, реалізацією компетенції органами виконавчої влади та місцевого самоврядування тощо.

Метод мозкового штурму (мозкова атака, brainstorming) – оперативний метод вирішення проблеми на основі стимулювання творчої активності, при якому учасникам обговорення пропонують висловлювати якомога більшу кількість думок та варіантів вирішення проблеми. Далі із загальної кількості висловлених ідей відбирають найбільш вдалі, ті, що можуть бути використані на практиці. При використанні цього методу навчання, викладачу необхідно заздалегідь підготувати питання, прямої відповіді на які немає в законодавстві або має місце колізія норм.

Метод творчого пошуку реалізується шляхом виконання творчих завдань, які вимагають від студента не простого відтворення інформації, а творчості, оскільки завдання містять елемент невідомого та мають, як правило, декілька варіантів рішень. Прикладом таких завдань може бути: підготовка висновків і пропозицій до законопроекту; участь в розробці проектів нормативно-правових актів; складання пакету документів у справі; підготовка аналітичних матеріалів, порівняльних таблиць, публікація тез доповідей або наукової статті з питань застосування екологічного законодавства тощо.

Одним з найпопулярніших інтерактивних методів викладання є робота в малих групах (від 2–4 осіб), яка активізує та залучає усіх студентів до роботи на занятті. Цей метод дозволяє формувати навички командної співпраці, міжособистісного спілкування (зокрема, уміння активно слухати, виробляти загальну думку, вирішувати розбіжності). Завдання для груп можуть бути як однаковими та й вибірконими (кожна група обирає завдання по своїх інтересах). Робота в малих групах є невід'ємною частиною багатьох інтерактивних методів, і може застосовуватись як в аудиторній так і позааудиторній роботі, зокрема, при виконанні самостійної роботи студента.

Цікавим та ефективним саме для правничих спеціальностей є PRES-формула, метод, що спрямований на розвиток і закріплення навичок аргументації, обґрунтування і захисту власної позиції у дискусії, під час ділових зустрічей. У цьому методі, як у формулі запрограмований алгоритм логічно послідовних дій:

позиція (думка) – обґрунтування – приклад – висновок (наслідок). Вбачається, що вказаний метод викладання доцільно поєднувати з такими методами, як case-study, дискусія, робота в малих групах, змаганнях та ін.

Підсумовуючи вказане необхідно зазначити, що впровадження новітніх методів у викладанні «Екологічного права» сприяє розвитку творчої активності та ініціативи у студентів, формуванню навичок аналізу й критичного мислення. Можливості поєднання теоретичних та практичних аспектів навчання, що надають означені методи викладання, дозволять досягти більш якісної професійної підготовки майбутніх юристів.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВИКЛАДАННЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ ДЛЯ СТУДЕНТІВ – ПРАВНИКІВ

Д.О. Лісова

Формування правової, соціальної та демократичної держави тісно пов'язано із встановленням у державі належної системи правового захисту такого фундаментального права людини, як право власності. Невипадково право на вільне володіння власністю знайшло своє закріплення у Загальній декларації, яка проголошує право приватної власності як основне і невідчужуване право людини (ст.17) та в одному з фундаментальних європейських міжнародних договорів – Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р. (ст. 1 Першого Протоколу). Як відомо, за кількістю скарг, поданих до Європейського суду з прав людини, скарги про порушення права власності посідають третє місце, і значна доля таких справ – справи щодо України. Більше того, на сьогоднішня Україна характеризується саме не гарантуванням захисту права власності: високий рівень корупції, різноступеневі рейдерські захвати тощо. Адаже в аспекті євроінтеграції найперше, на що зверне увагу іноземний інвестор при виході на український ринок, – це захист права власності.

Отже, створились передумови, які вимагають додаткової уваги до інституту права власності та обумовлюють необхідність його вивчення при здійсненні фахової підготовки студентів – правників. Актуальним є також комплексне дослідження практики Європейського суду з прав людини у контексті захисту права власності та вільне володіння нею.

Право власності можна вивчати в складі цивільного права (як це відбувається на сьогодні у ДонНУ імені Василя Стуса). Однак необхідно враховувати, що зазначений правовий інститут не є складовою частиною лише цивільного права, оскільки регулює цілий комплекс різногалузевих відносин, які складаються у сфері набуття, реалізації та захисту прав на об'єкти власності (зокрема є предметом і господарського права). Відносини з приводу права власності відрізняються за своїм характером і мають ряд особливостей щодо: 1) підстав виникнення (із договорів, інших правочинів, актів цивільного законодавства, з рішення суду тощо); 2) нормативної основи регулювання, яка представлена не лише одним кодифікованим актом, а нормами спеціального законодавства в залежності від виду майна (земля, житло, транспорт, будівля, підприємство природні ресурси і т.п.); 3) порядку захисту права власності (може відбуватися в рамках цивільної, адміністративної, господарської юрисдикції, у зв'язку з чим процес розгляду таких справ суттєво відрізняється один від іншого та має свої особливості); 4) порядку виконання рішень про захист права власності.

Варто зауважити, що при обговоренні Концепції реформування правничої (юридичної) освіти в Україні на різноманітних конференціях та круглих столах неодноразово підкреслювалось, що серед шляхів подолання викликів, що